

De vindingrijkheid van de imker

Zwermvallen

Astrid Schoots

Kunstraat gieten, honing roeren, een zware kast tillen, was smelten, drieramers voeren? De praktijk van het bijenhouden stelt ons voor vele uitdagingen. Even zoveel hulpmiddelen en oplossingen zijn bedacht om allerlei klussen te klaren. Oude imkerboeken doen wel eens denken aan oude uitvinderboeken, en zoals bij veel uitvindingen zie je naast geniale en effectieve oplossingen ook hulpmiddelen die de klus juist ingewikkelder lijken te maken... of is dat alleen onwetendheid? In ieder geval zit de imker niet stil, nieuwe uitvindingen blijven zich gelukkig aandienen.

In deze reeks willen wij bekende en onbekende hulpmiddelen, oude en nieuwe uitvindingen de revue laten passeren, ook als antwoord op vragen van de lezer. Heeft u wensen of ideeën? Hieronder volgt een vraag van Aad van Montfoort, Aarlanderveen.

Onlangs heb ik bij iemand wat bijenspullen opgehaald. Daar trof ik het apparaat aan, zoals dat op bijgaande foto's is afgebeeld. Hoewel ik al dertig jaar bijen heb, snap ik niet waarvoor het dient en hoe het voor of in de kast moet worden geïnstalleerd. De onderdelen ervan zijn wel herkenbaar. Kunt u mij helpen met de oplossing?

Zwermval

In de zomer van vorig jaar was een van onze redactieleden op bezoek bij Maap Groenendijk in Boskoop. Daar viel zijn oog ook op hetzelfde apparaatje. Maap wist er desgevraagd wel raad mee. "Bij het afkomen van een zwerm kun je dit toestelletje op twee manieren voor de vliedspleet zetten om te voorkomen dat de koningin meegaat. Bijen en koningin verlaten de kast en komen via de trechtervormige gazen openingen dan in het kastje erom-

heen, dat hier met een stukje moerrooster en glas is afgesloten. De bijen kunnen via het moerroostertje alsnog naar buiten, de koningin blijft erachter opgesloten. Door het schuifje open te zetten kan de koningin weer terug in de kast. Je slaat de aan de buitenkant van het apparaatje hangende bijen in een kieps of korf en doet ze – na alle doppen gebroken te hebben – boven in de kast weer terug. Zo is de zwermverhinderende geslaagd. Pas op!. Door de massale uitstroom van de werksters via het roostertje naar buiten kan de koningin dusdanig in het gedrang komen dat ze het loodje legt. Maar ja... je bent in de buurt".

foto's A. van Montfoort

Alleytrap

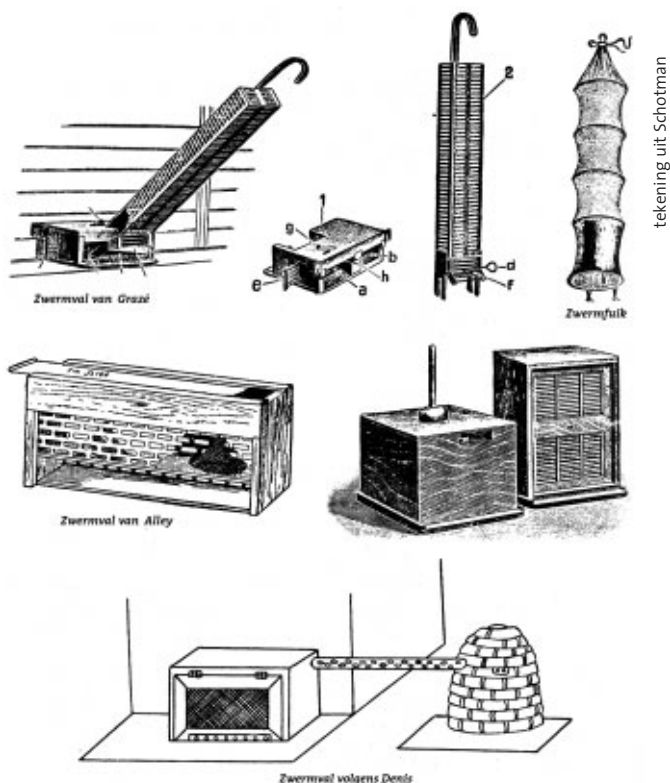
Schotman schrijft in zijn handboek van 1942 uitgebreid over zwermvallen. In het algemeen vindt hij dat ze hinderlijk zijn voor de bijen: de werksters verliezen bij het doorkruipen vaak de stuifmeelklompjes, en ook wordt juist het zwermen bevorderd omdat de vrije doorvlucht en het ventileren wordt tegengegaan. Alleen als je de zwerm verwacht en niet thuis kan blijven, kan men er volgens hem soms nut van hebben.

De hierboven beschreven zwermval heet de zwermval van Alley, Alley's Trap of Allytrap. De eenvoudige versie ervan is zoals de foto's laten zien, maar volgens Schotman zou een 'goede' zwermval ook ruimte moeten bieden aan een paar raten. Dit is het geval bij de verbeterde zwermval van Alley. Verder noemt hij zwermvallen van Wedmore (met grote moerroosterbodem), van Grazé (met metalen fuik), en van Denis (met neerklapbaar deurtje). Het moge overigens duidelijk zijn, dat deze in het algemeen zo genoemde zwermvallen dus geen zwerm vangen, maar een koningin.

Darrenval

Nog een probleem bij de meeste zwermvallen is dat ook de darren gevangen en bekneld raken, niet alleen tijdens het afkomen van de zwerm, maar ook wanneer dat nog niet het geval is en de val langer voor het vlieggat geplaatst blijft. Ik begrijp zelfs uit de verschillende bronnen, dat de Alleytrap van oorsprong een darrenvangapparaat zou zijn, uitgevonden vanuit de in de vorige eeuw gebruikelijke gedachte dat darren slechts onproductieve opeters zijn. Naarmate de darrenval steeds meer als zwermval gebruikt werd, ontwikkelde men variaties met beweeglijke metalen valklepjes. Deze bleven bij een rustig bijenverkeer open, zodat ook de darren niet belemmerd werden. Kwam er echter de drukte van een gutsende zwerm tegenaan (of 'een wat woest uitvliegende dar, een windvlaagje of een neerpetsende regendroppe!') dan viel ook dit klepje dicht, met alle gevolgen voor de stervende darren.

Ook op het imkerforum op Bijenhouden.nl valt een en ander over deze koninginneval te lezen (zoek naar 'Alley trap').

tekening uit Schotman